

13 SEPT. 1923



Make **ABDULLA**  
your friend and never be  
lonely at home or abroad.

No 29

ABDULLA & Co., Ltd.  
173 NEW-BOND ST. LONDON. W.1.  
HAVE YOU TRIED OUR NEW TURKISH  
CIGARETTE No. 25 AT 4 CENTS?



# N-S-F

Draadlooze Telefonie



**NEDERLANDSCHE SEINTOESTELLEN-FABRIEK**

## Demonstratie-Apparaat.

Voor H.H. Handelaren is het wel eens lastig de clientèle, die geïnteresseerd is voor „Radio“ op ieder willekeurig oogenblik van den dag „iets te laten hooren“.

Zoo'n eerste demonstratie is doorgaans gewichtig. De client grondt zijn meening over Uw artikel op de resultaten, die U weet te bereiken.

En dit oordeel is door zeer toevallige en begrijpelijke tegenspoeden dikwijls onbillijk.

Maak Uw eerste demonstratie een succes!

Schaf U een demonstratie-toestel aan!

Inlichtingen bij de

Nederlandsche Seintoestellen Fabrik,  
HILVERSUM.

Adres voor den Haag:

2e Emmastraat 268, Tel. 233 B.

Adres voor Ned. Oost-Indië:

N. T. M. „Radio-Holland“,  
Tandjong-Prick.

HILVERSUM

TELEF: No

-1821-



-HOLLAND-

TEL: ADR

-SIGNAL-

W  
PREFS

N. V. „NED. RADIO-INDUSTRIE“.  
BEUKSTRAAT 10 -- HAAG -- TEL. M. 3080.

Indien gij een nieuw toestel wilt aanschaffen, of zelf maken, zorg dan dat het voorzien is van

# Corona-Spoelen,

**betere** uitwisselbare spoelen **bestaan niet.**

ONZE **9** jarige reputatie is Uwe garantie.

**Firma W. BOOSMAN**, Warmoesstraat 97,  
Amsterdam. Tel. 9103 N.  
Instrumentmaker der Kon. Ned. Marine.

**Complete Ontvangtoestellen voor  
Draadloze Telegrafie en Telefonie.**

- Type B. I. Compleet met lamp, accu, anode-batterij, tele-  
foon en 8 spoelen . . . . . f 175.—  
Type B. II. Compleet als b.s. toestel, doch met ingebouwen  
laagfrequent versterker, met omschakelaar voor ver-  
sterkt-onversterkt f 250.— (zie afbeelding Maart-No.  
Radio-Nieuws).  
**General Radio** condensatoren en transformatoren.  
**Murdock** condensatoren, weerstanden en telefoons.  
**Radion** knoppen met schalen.  
**Dubilier** rooster en blokecondensatoren.  
**Hart & Hegeman** Radio Materiaal.  
**Freshman** roostercondensatoren met regelbaren lekweer-  
stand . . . . . f 2.65.  
Laagfrequent transformatoren. . . . . f 9.—  
Losse fijnstelling voor General radio condensatoren f 5.—  
Alle soorten lampen, telefoons en verdere onderdeelen.

**Radio Inrichting Firma Ch. Velthuisen**  
Oude Molstraat No. 18 's-Gravenhage  
Tel. H. 2412. Radiofoon P. C. K. K.

**OPRUIMING.**

- Telefunken Hittedr. Amp. meters 0-4 Amp. f 6.50  
Seinsleutels nieuwste model . . . . . „ 3.50  
Enkel hoofd telefoon 2000 Ohm met band „ 4.50  
Vaste blokcondensatoren 600 en 1000 cM. „ 1.00  
Variable condensatoren 16 plaats. . . . . „ 5.—  
Versterkers lampen E.V.E. 173. . . . . „ 3.50  
„ „ E.V.N. 171. . . . . „ 2.50  
„ „ „ „ „ „ „ „ „ 5.—  
Siemens Schottky lampen (opruiming) . . . . . „ 5.—  
Spoelenhouders op eboniet 3 deelig LUX „ 3.50  
Gradebogen 0-180 van L naar R. . . . . „ 0.30  
Al deze art. vrijblijvend uit voorraad leverbaar !!!

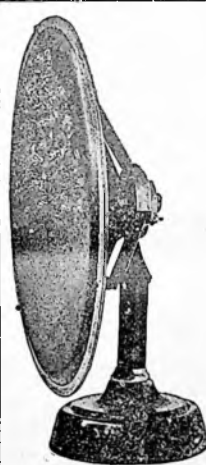
Amateurs weet U dat de  
Telefunken dubbelroosterlamp  
**R. E. 26**

Tien Gulden en de  
Telefunken enkelroosterlamp  
**R. E. 11**

Zeven Gulden kost?

SIEMENS & HALSKE A. G.,  
Afd. Telefunken.  
Telefoon Haag 1850.

Filiale 's-Gravenhage.  
Huygenspark 38—39.  
Interc. letters E! en E!!.



**SOCIÉTÉ FRANÇAISE  
RADIOELECTRIQUE**

Lange Poten 15a, Den Haag  
Telefoon H. 787.

**S. F. R.**  
**Luidsprekers.**

Zuiver timbre.  
Groote geluidsterkte.  
**PRIJS f 53.—.**  
Uit voorraad leverbaar.

Men komt thans voor telefonie-ontvangst meer en  
meer tot het gebruik van variometers inplaats van  
honingraatspoelen.

**DE CEB-TELEFONIE-ONTVANGER  
WAS ALTIJD  
EEN VARIOMETER-ONTVANGER**

van serieuze constructie en  
eenvoudig in bediening

**EN DUS  
HET APPARAAT VOOR TELEFONIE-ONTVANGST.**

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door onze  
Amateur-Afdeeling

**CEB — DEN HAAG**  
LAAN VAN MEERDERVOORT 30 — TEL. M. 5277.

# RADIO-EXPRES

DIT BLAD VERSCHIJNT IEDEREN DONDERDAG.

De abonnementsprijs bedraagt, bij vooruitbetaling, f 2.— per halfjaar voor het binnenland en f 3.— voor het buitenland. Voor leden der Nederlandsche Vereeniging voor Radio-Telegrafie is de abonnementsprijs per halfjaar f 0.75 voor het binnenland en f 1.75 voor het buitenland, eveneens bij vooruitbetaling te voldoen.  
Losse nummers f 0.15 per stuk.

Uitgave van N. VEENSTRA, Laan van Meerdervoort 30, den Haag, Tel. Marnix 2112

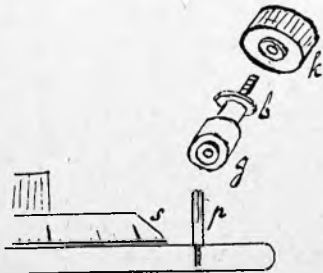
Correspondentie zoowel voor Administratie als Redactie gelieve men te zenden a/h adres: Laan v. Meerdervoort 30, 's-Gravenhage.

## Condensator-fijnregeling.

Voor zeer nauwkeurige afstemming, vooral van telefonie, is in „R.-E.” al herhaaldelijk aanbevolen het gebruik van een zeer kleinen fijnregelcondensator parallel met den secundairen en ev. ook met den primairen condensator.

In vele buitenlandse toestellen en ook bij losse condensatoren in duurdere afwerking vindt men een andere inrichting voor fijninstelling, n.l. een tweeden draaiknop, die met een vertraging op de hoofdas werkt. Die fijnbeweging wordt of door wrijving of door een combinatie van tandwielen met wrijvingskoppeling verkregen.

Uitsluitende tandwielverbinding is hier niet te gebruiken omdat het gewenscht is, dat de gewone grofregeling van den condensator ongehinderd blijft in haar werking. Uitsluitende tandwielverbinding zou meebrengen, dat door draaien aan den grofregelingknop de fijninstelling in een zeer snelle draaiing werd gebracht. Dat zou enorme slijtage veroorzaken en zeer moeilijk loopen der grofregeling. Laat men daarentegen den fijnregelknop met een rondsel werken op een tandwiel, dat enkel met eenige klemming op de hoofdas zit, dan zal de fijnregeling wél de hoofdas meemen, maar bij draaiing van de hoofdas



zal het tandwiel slippen om die as en de fijnregeling blijven stilstaan.

In de „Wireless World” heeft H. E. Adshhead nu een gemakkelijk zelf aan te brengen fijnregeling beschre-

ven, die enkel met wrijving werkt. Het gemakkelijkst is deze toe te passen op een condensator met draaibare schaal, die aan den knop vast zit. Onze figuur zal de constructie welhaast voldoende duidelijk maken. Naast de schaal wordt een lamp-pootje p in de bovenzijde van den condensator geschroefd. Een busje b van een lampfitting kan om p heen draaien; b wordt voorzien van een stukje goed passende gummislang g en de plaats van p moet zoo zijn gekozen, dat als b op p wordt geschoven, g juist drukt tegen den rand der schaal s. Aan b wordt een knop k bevestigd.

Uit den aard der zaak bezit de fijnregeling met zulk een wrijvingsknop zekere voordeelen. In de eerste plaats heeft men geen afzonderlijke ruimte noodig voor een fijnregelcondensator; 2e. behoeft men bij de aflezing van den condensator geen rekening te houden met den stand van een tweeden, kleineren condensator; 3e. wordt de nulcapaciteit niet met die van den kleineren cond. verhoogd.

Maar er zijn ook nadeelen, die in sommige gevallen den afzonderlijken fijnregelcondensator meer begeerlijk doen zijn.

De fijnregeling met wrijvingsknop werkt alleen volkomen goed bij uitstekend afgewerkte condensatoren zonder eenige speling in de as. Als het op de uiterste fijnheid van regeling aankomt, dan blijkt, dat bij vele van de goedkoopere condensatoren de capaciteit verandert als men den knop loslaat, omdat de beweegbare platen ietwat waggelen tusschen de vaste. Bij werken met een afzonderlijken fijnregelcondensator heeft men daarvan geen last. Ook kan men met afzonderlijken condensator kleine afstemmingsverschillen beter afleesbaar maken.

Het zal dus van omstandigheden afhangen, aan welke der beide methoden de voorkeur moet worden gegeven.

C.

## Ontvangst van Amerikaanse omroep-stations.

Hierbij deel ik u iets mede, omtrent mijn bevindingen van nachtelijke proeven:

„Ik heb verschillende keeren geluisterd in den nacht, ook naar aanleiding van mededeelingen van andere amateurs, in de hoop, Amerika te kunnen hooren. Mijn ontvangtoestel bestaat uit een inductief honingraattoestel, met 1 ontvanglamp, en twee afzonderlijk werkende laagfrequent-versterkerslampen. Geheel zelf gemaakt.

Zondagnacht van 2 op 3 Sept. 11. heb ik alleen de draaggolf gehoord van een paar stations, maar kon ze niet afgestemd krijgen. Maandagnacht van 3 op 4 Sept. hoorde ik twee stations, die muziek maakten, hetgeen echter door de harde luchtstoringen niet goed te hooren was. Er waren wel momenten, dat ik mooie zangnummers hoorde, maar dat waren slechts eenige oogenblikken.

Dinsdagnacht van 4 op 5 Sept. 11. om ongeveer 2 uur Amsterd. Tijd, hoorde ik op 2 lampen een prachtige draaggolf, welke na afstemming zeer zuiver doorkwam. Er werden orkest, zang en cello-nummers gegeven. Om ongeveer 2.30 kwam er telefonie door en hoorde ik, dat het 't Amerikaanse Station was genaamd „Broadcasting station. W. I. Y. New-York”. Daar werd toen medegedeeld, dat er een tooneelstuk zou gegeven worden. Dit duurde van 2.45 tot 4.20 en werd voorgedragen door een heer en twee dames. In dit stuk werd ook gezongen. De strekking van het stuk kon ik niet goed begrijpen, daar er zeer vlug werd gesproken en het Engelsch te veel „Amerikaansch” was. Er waren oogenblikken, waarop ik met 3 lampen luisterende de telefonie en zang met de telefoon op tafel, op 1 Meter afstand nog goed kon hooren. Met de telefoon op het hoofd kon ik het zelfs nog met 1 ontvanglamp hooren. Om ongeveer 4.30 hield het station op, doch het laatste kwartier

## BERICHT.

Daar bij het afdrucken van dit nummer nog niet vaststaat of de omroep hedenavond al of niet zal plaats hebben, geeft de Omroepcommissie der N. V. V. R. in overweging op den gewonen tijd (8u. 30) even te luisteren of P. C. G. G. werkt.

Mocht dit niet het geval zijn, dan is het daarom echter nog niet uitgesloten dat a.s. Zaterdagavond om 8 uur wederom een extra omroepavond met aansluiting op het Kurhaus te Scheveningen wordt gegeven. Indien de omroep hedenavond doorgaat, zal daaromtrent om 9 u. 30 eene nadere mededeeling worden gedaan.

## Muzikale Omroep.

Uit te zenden met den zender van P. C. G. G., den Haag.  
Golflengte 1070 meter.

PROGRAMMA VOOR DONDERDAG 20 SEPTEMBER 1923.

(Onder voorbehoud dat P.C.G.G. kan werken).

Aanvang 8 uur 30 n.m.

(Nadruk zonder bronvermelding verboden).

Strijkkwartet, ALBERT LOON, Rotterdam.

- |                             |                 |
|-----------------------------|-----------------|
| 1. Sarabande . . . . .      | Händel.         |
| 2. Largo . . . . .          | Händel.         |
| 3. Largo . . . . .          | Haydn.          |
| 4. Strijkkwartet . . . . .  | Mozart.         |
| 5. Elegie . . . . .         | 's Gravenzande. |
| 6. Andante . . . . .        | Tschaykofsky.   |
| 7. Chanson Triste . . . . . | Tschaykofsky.   |
| 8. Andante . . . . .        | Dvorak.         |

De nummers 2, 5 en 7 zijn violsolo's te spelen door den Heer Albert Loon.

De gerezen moeilijkheden zijn ontstaan door een klacht van een jufvrouw die inmiddels vertrokken is uit het naastliggende huis (om andere redenen) en de klacht niet heeft ingetrokken.

De hinder op zichzelf is een kwestie van appreciatie d.w.z. enkele ambtenaren van hetzelfde bureau zeggen dat het waarneembaar gezoem niet als hinder kan worden aangemerkt en één ambtenaar, de ingenieur Rengers, die juist die afd. van het bureau voorstaat kenmerkt het gezoem wel als zoodanig.

Op zichzelf is het feit niet zoo vreemd, indien niet de eigenaardigheid zich voordeed dat dezelfde machines al ruim twee jaar draaien met medeweten van dezelfde ambtenaren (uitgezonderd bovengenoemde).

Nog kunnen wij mededeelen dat de hangende aanvraag voor de betreffende uitbreiding van onze fabrieksinstallatie reeds 4 Juli was ingediend en 13 Sept. a.s. in behandeling komt in eene zitting van B. en W. van 's-Gravenhage.

De mogelijkheid bestaat dat dan de ingebrachte bezwaren bij onderzoek niet zoo ernstig zullen worden geacht en de definitieve vergunning spoedig verleend wordt.

Waar bij de geheele kwestie de „heilige Bureaucratus” de leiding heeft, is derhalve niets bepaald te zeggen en slechts af te wachten wanneer P.C.G.G. weer op komt dagen in de aetherwereld.

### Hoe ik radio-amateur werd.

De heer V. te Haarlem wil ons eens vertellen, hoe hij Radio amateur werd en al dadelijk zijn buurman mede „besmette”:

Steeds was mijn gedachte, dat ontvangtoestellen dingen waren, die alleen door groote lichamen gehouden konden worden, zooals rijk, gemeenten, bankinstellingen, enz. Stel U mijn verbazing voor, toen ik in een boekwinkel zie liggen: „Ik wil zelf mijn draadloos ontvangstation maken”. Wat den inhoud „den binnenkant” betreft, 't was weggegooid geld, maar gelukkig, de buitenkant van het boekje deelde mede, dat Herm. Verseveldt de benodigde onderdeelen wil leveren. Ik vraag prijscourant en lees daarop: „Aanbevolen boeken zijn: „Dr. Am. St.” van J. Corver, etc. Omdat dit het eerst genoemd werd, schafte ik het aan en zie, nu ben ik één stuk radio!

't Trof bijzonder, dat ik als onderwijzer afzonderlijke studie maakte van Natuurkunde en zoo waren heel

kon ik niet veel hooren, daar Scheveningen toen vond, dat ik genoeg geluisterd had. De golflengte van het station was ongeveer 370 meter.

Er waren nog twee telefonie-stations bezig, waarvan de muziek, o.a. orchest, zang en viool-nummers prachtig doorkwamen, maar veel zachter. De naam van die stations kon ik niet hooren. Hun golflengte was 340 tot 360 Meter. Zij verdwenen eensklaps, zonder hun naam genoemd te hebben.

Ik kan iederen amateur werkelijk aanraden, 's nachts naar de Amerikanen te luisteren, niet zoo zeer om de muziek, als wel om het idee, dat een amateur met een zelf gemaakt toestel telefonie uit Amerika kan hooren, tot zelfs met 1 lamp. Men moet echter zeer goed met zijn toestel kunnen omgaan, om de telefonie zuiver te kunnen hooren.

Amsterdam, 5 Sept. 1923.

A. J. Hoogerwerf.

### P.C.G.G. aan de ketting.

De directie der Ned. Radio-Industrie meldt hieromtrent het volgende:

Aangezien op 10 Sept. de hoogspanningsgenerators van het station P.C.G.G. zijn verzegeld ten einde voorloopig het verder gebruik te beletten in verband met gerezen moeilijkheden met ambtenaren van de Hinderwet over het al of niet veroorzaken van hinder bij de burea, zullen de Radio-Concerten van P.C.G.G. op Zondagmiddag, Maandagavond en Donderdagavond (voor de N. V. V. R.) tot nader bericht worden gestaakt.

De betreffende machines zijn direct gekoppelde draaistroommotorgelijkstroom dynamo's op zware fundatie platen gemonteerd op den den betonnen vloer, zoodat van eenig dreunen of trillen geen sprake is; hoogstens gesuis van de borstels op de collectors wat bij een 1450 toeren niet groot kan zijn.

Een andere plaats van opstelling is niet beschikbaar.

wat dingen niet vreemd voor mij. Inductie, capaciteit en meer van die termen waren voor mij bekende zaken.

Ik begon dus de theorie er eerst in te zetten en studeerde tot ik besloot te maken schema 66, 4e druk, met voltmeter voor h.s. en gldr. en twee telefoons, die naar verkiezing kunnen worden kortgesloten. Ik heb nu een eendraads antenne van een kleine 60 meter. Ik ontvang P C G G, P C M M, P A 5. Ik heb de spoelen 25 t/m 250 en het terugkoppelspoeltje. Levallois of Londen wil nog niet erg. Maar dat zal wel komen. Wat mij bijzonder verheugt is, dat mijn buurman en ik weinig last van elkaar hebben. Toen hij het bij mij gehoord had, was hij ook besmet en het kon moeilijk anders of onze antennes moesten met elkaar een hoek van  $\pm 30^\circ$  maken. De invoerdraden zitten  $\pm 5$  M. van elkaar. Wij hebben tot onze vreugde ervaren, dat we voor elkaar den ether niet behoeven te „verpesten“.

**Vonkjes uit de Radio-wereld.**

Naar wij vernemen heeft het aantal woorden verzonden door het station Rotterdam (R T) in de laatste drie jaren bedragen:

van 1 Augustus 1920 tot	
1 Augustus 1921 . . .	852.852
van 1 Augustus 1921 tot	
1 Augustus 1922 . . .	772.650
van 1 Augustus 1922 tot	
1 Augustus 1923 . . .	648.208

Te zamen . . . 2.273.710

De teruggang wordt veroorzaakt door de malaise en het verminderen van het algemeene telegraafverkeer.

De nieuwe Engelsche omroepstations te Aberdeen en te Bournemouth zullen resp. 2 en 17 October worden geopend.

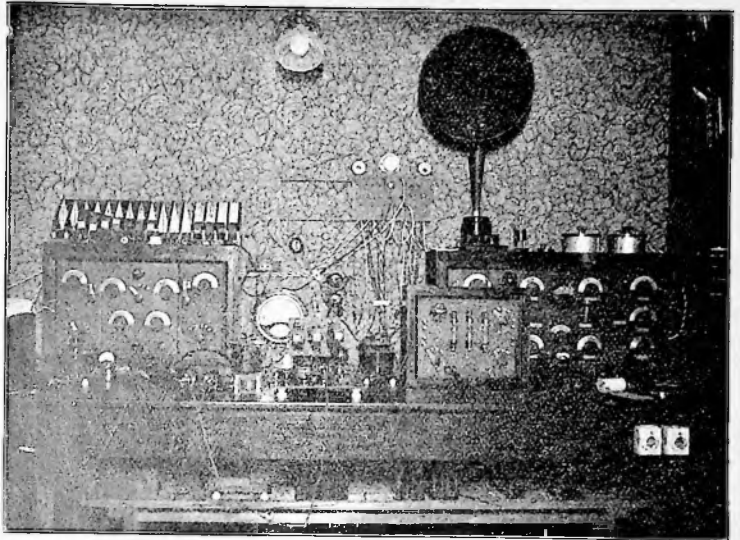
Voor inzendingen van radio-amateurtoestellen op de Electriciteits-Tentoonstelling te Maastricht (13-23 Oct. a.s.) zullen verschillende prijzen uitgelooft worden.

**Radio-Concerten.**

De N. S. F. zal a.s. Zondag haar 6e proefconcert geven.

Als solist treedt op de heer Nico de Rop (bariton), aan de piano begeleid door den heer Th. v. Wijk.

Het programma luidt: Aria uit Elias, Mendelsohn; Arioso, Händel; Schöpfung (Aria met recitatief), Haydn; Benvenuto (Arioso), Dias; Lied vom Abendstern (aus Tannhäu-



Ontvanginstallatie van den heer B. Visser te Kinderdijk.

Op den voorgrond wil ik zetten, dat alles tot in de kleinste onderdeelen, uitgezonderd lampen en telefoon, eigen fabrikaat is.

In het midden der foto vindt u een honingraattoestel, dat zoodanig is ingericht, dat dit voor alle mogelijke onderzoekingen kan worden gebruikt. Links daarvan een toestel, dat ik naar eigen schema maakte en meer in het bijzonder bestemd is voor telefonie (muziek) ontvangst en wel voor golflengten van 400—3200 Meter. Volgens hetzelfde principe heb ik het toestel vervaardigd, dat rechts op de foto te zien is. Dit is bestemd voor korte golven en wel in een meetbereik van 80-500 Meter golflengte.

De resultaten hiermede bereikt stellen die der honingraat-toestellen in de schaduw. De muziek wordt fijner weergegeven, de bijgeluiden zijn belangrijk minder en de klankverhoudingen komen beter tot hun recht. Deze toestellen zijn het resultaat van langdurig experimenteren. Dit laatste toestel toch is het zesde toestel, dat ik vervaardigde.

In verband met het artiel in „Radio

ser), R. Wagner; Pensée d'Automne, Massenet.

Tusschen de zangnummers zal piano solospel ten gehoor gebracht worden.

De golflengte is 1050 M. De seintijd van 8.30—10.30 des avonds.

Rapporten van amateurs worden gaarne ingewacht en per N. S. F. kaart beantwoord.

Expres" No. 17, kan ik u mededeelen dat de beide laatstgenoemde toestellen gebouwd zijn volgens het „dubbel-variometer-systeem“. Dat dit niet nieuw is, moge blijken uit het feit, dat ik dit denkbeeld reeds een paar jaar geleden toepaste. In tegenstelling met het in bedoeld artikel beveerde, zij nog gemeld, dat de instelling m.i. zeer gemakkelijk gaat, niettegenstaande ik een beslist voorstander ben van de „afgestemde derde kring“, die ik dan ook steeds toepaste.

Vóór het „korte-golf-toestel“ ziet men nog de versterker: 1 lamp H F en 3 lamp L F gebouwd met transformatoren, gloeispanning-regeling enz.

Boven het honingraat-toestel vindt men 2 stopcontacten voor mijn 2 antennes: 1 lange van 110 M. dubbel-draad  $\pm 15$  M. boven den grond en een korte T-antenne 24 M. dubbel-draad, circa 20 M. boven den grond.

Boven, rechts van deze contacten, tegen den wand een schakelbord, waarop toestellen aan batterijen op willekeurige wijze kunnen worden aangesloten.

Kinderdijk. B. Visser.

**Prijscouranten.**

Van de firma H. J. van der Meer & Zonen te Vlissingen ontvingen wij een zeer overzichtelijke geïllustreerde prijscourant van radio-onderdeelen, waaruit blijkt, dat de firma de meest bekende fabrikanen op dit gebied kan leveren.

Een prijscourant van complete toestellen is nog in bewerking.

# RADIOTELEFOONGIDS.

## Omroep op bepaalde dagen.

**Maandag.** 9—10 n. m. Ned. Radio Industrie, den Haag, roepl. P C G G, golfl. 1050 meter. Concert.

Soms na 8 uur n. m. Ecole Sup. des P T T, Parijs roepl. ??? golfl. 450 meter. Opera.

8.20—9.20 n.m. Königswusterhausen, roepl. L P, golfl. 2700 meter. Concert.

**Dinsdag.** 8.50—9.50. Eberswalde, roepl. I 8, golfl. 2700 meter, concert. 8—10 n. m. Laboratorium Heussen, den Haag, roepl. P C U U, golfl. 1050 meter. 8.20. Haren (Brussel), roepl. B A V, golfl. 1100 meter, concert. 8.05—10.20 n. m. Ecole supérieure des postes et télégraphes Parijs, roepl. ???, golfl. 450 meter. Concert.

**Woensdag.** 8—10 n.m. Smith en Hooghoudt, Amsterdam. P A 5, 1050 meter. Concert.

3.50—4.20 n. m. 450 meter Ec. sup. Parijs. Voordrachten.

8.20—9.20 n.m. Königswusterhausen, roepl. L P, golfl. 2700 meter. Concert.

**Donderdag.** 8.30—10.30 n. m. Ned. Radio Industrie, den Haag, roepl. P C G G, golfl. 1050. Concert.

8.20 n. m. Haren (Brussel), roepl. B A V, golfl. 1100 meter, concert.

8.50—9.50 n.m. Eberswalde, roepl. I 8, golfl. 2700 meter, Concert en voorlezingen.

8.05—10.20 n. m. Ec. Sup. Parijs,

roepl. ???, golfl. 450 meter. Concert.

**Vrijdag.** 8.20—9.20 n.m. Königswusterhausen, roepl. L P, golfl. 2700 meter. Concert.

9—10 n. m. Fa. Velthuisen, Den Haag, roepl. P C K K. Golfl. 1050 meter.

3.50—4.20 n. m. Ec. Sup. Parijs 450 meter, Voordrachten.

**Zaterdag.** 2.50—7.50 n. m. Ecole Sup. Parijs, roepl. ???, golfl. 450 meter, Concert.

8.30—10 n.m. Middelraad. Ymuiden, roepl. P C M M, golfl. 1050. Concert.

**Zondag.** 10—11 v. m. Heussen Laboratorium, den Haag, P C U U, 1050 meter. Concert.

11.20 v.m.—1.20 n.m. Königswusterhausen, L P, 4000 of 2700 meter. Concert.

2.20—3.35 n. m. Levallois, S F R, 1780 meter. Concert.

3—6 n.m. P C G G, den Haag, 1050 meter. Concert.

3.20—5.20 n.m. Londen, 2 L O, 370 meter.

6.20. Haren (Brussel), roepl. B A V golfl. 1100 meter. Concert.

8.30—10.30. Ned. Seintoestellen Fabr. Hilversum, golfl. 1050 meter. Concert.

8.50—10.50 Engelsche Omroepstations.

Voor den dagelijkschen telefonie-omroep raadplege men den Radio-telefoongids in nummer 27.

## Vereenigingsnieuws.

### Afdeeling Den Haag.

De bijeenkomsten der afdeeling zullen hervat worden op Zaterdag 29 September of op Zaterdag 6 October.

Nadere aankondiging wordt nog aan de leden verzonden.

Het Bestuur.

### Afdeeling Amsterdam.

Het Bestuur der afd. Amsterdam maakt bekend dat de gewone wekelijkse bijeenkomsten en soundercursussen Dinsdagavond 18 Sept. weder hervat zullen worden in het gebouw „Lux”, Reguliersdwarstraat 108—114. Voor pasbeginnenden zal dan een nieuwe cursus aanvangen. Leden en adspirant-leden der afdeeling, die deze cursus wenschen te volgen, worden dringend verzocht op genoemden dag pl.m. 8 uur in gebouw „Lux” aanwezig te zijn.

De Secretaris,  
Willemsparkweg 4. H. D. OLIJ.

### Het Clublokaal der Afd. Rotterdam.

Op verzoek van eenige leden geven wij nogmaals de dagen waarop het clublokaal (Weste Wagenstraat 78 3e étage) geopend is, n.l. **Maandag**, **Woensdag**- en **Vrijdagavond** van 7½ tot 11 uur. (Verzoeken vóór 9 uur te komen).

De leden hebben toegang op vertoon van hun afdeelingdiploma en hebben het recht van introductie, waarvan een bescheiden gebruik kan worden gemaakt.

Het beantwoorden van vragen en het probeeren van slecht of niet werkende toestellen, eigendom van leden, kan reeds nu op de club plaats hebben. De sounderavonden beginnen in October. Men kan zich daarvoor op de clubavonden opgeven. Over den dag, waarop het den deelnemers het beste past, kan dan nader worden overlegd.

Het Bestuur.

## Vragenrubriek.

*Stukken voor deze rubriek in te zenden op een afzonderlijk vel papier (of briefkaart) met opschrift „Vragenrubriek”.*

### Tilburg.

Ch. A. — Dank voor uwe gegevens. Bedoelde omroeptijd stond reeds in ons radio-telefoongids onder omroep op bepaalde dagen.

H. B. Jr. — Probeert u het eens met voor P C G G een iets grootere terugkoppelspoel te nemen. U heeft toch geen al te lange binnenleiding aan de antenne? Onderling verbinden en aarden der transformatorkernelen zal misschien verbetering geven. Over den mech. versterker (het Brown-microfoonrelais) vindt u een artikel in Radio-Nieuws van 1 Juli l.l.

Insignes der N. V. V. R. zijn voor leden der vereeniging verkrijgbaar bij het Secretariaat, Columbusstraat 187 den Haag, à f 1.50.

Indien de door u geteekende antenne goed geïsoleerd is, bestaat er geen enkele reden waarom deze niet zou werken.

De door u genoemde luidspreker is, voor zoover ons bekend, van serieus fabrikaat.

### Tegelen.

H. S. — Daar de in Radio-Nieuws aangeduide verbetering aan de S. F. R. luidspreker een fabrieksgeheim is, kunnen wij u daarover geen verdere mededeelingen verstrekken. Of deze verbetering ook aan het oudere model luidspreker is aan te brengen, zult u het beste kunnen informeren bij het bureau der S. F. R. hier in den Haag.

### Noordwijk a. Z.

R. T. — Het beste middel om een laagfrequentversterker zoo zuiver mogelijk te maken is het gebruiken van prima transformatoren. Ook kan nauwkeurige regeling van de negatieve roosterspanning van voordeel zijn. Het mede versterken van de luchtstoringen is algemeen een nadeel van laagf. versterking. Parallelschakelen van een variabelen condensator of de sec. van den transformator wil wel eens iets helpen.

Omtrent de z.g.n. power-amplifier hebben wij geen ondervindingen. Misschien kan een der lezers u er iets over vertellen.

Daar wij niet weten of de Reinartz-specialiteit zijn adres bekend gemaakt wil zien, geven wij u in overweging een aan hem gericht schrijven aan ons ter doorzending op te zenden, hetgeen wij gaarne zullen doen.

**Goirle.**

Ch. J. — Welk het toevallig door u gehoorde Franche station geweest is, kunnen wij niet zeggen. De gehoorde telephonie op 1050 M. zal inderdaad van de N. S. F. geweest zijn.

Königswusterhausen was b.v. verleden Vrijdagavond hier in den Haag met 1 lamp zeer goed te hooren. Daar de golf. 2700 M. is, zult u ongeveer dezelfde spoelen moeten nemen als voor het tijdsein van Parijs. Indien u deze niet bezit, kunt u probeeren of u genoemd station hoort door de parallelcondensator(en) van uw toestel met een vast condensatorje iets te vergrooten. Dit is echter nooit voordeelig G. F. A. (Luchtvaartministerie te Londen) werkt op 1400 M. veelal 's avonds om 8.20 en 9.20. Door hetzelfde station wordt ook op 900 en 1680 M. gewerkt.

Voor de door u gevraagde formules moeten wij u naar een studieboek verwijzen, b.v. Rein-Wirtz, Radio-Telegraphisches Praktikum, bldz. 127 e.v.

**Eindhoven.**

Th. v. d. P. — De minder goede ontvangst der Engelsche telefoniestations kan veroorzaakt worden door vochtige spoelen, te lange binnenleiding der antenne (langs vochtige muren) met veel bochten, of door slechte contacten in de toevoerdraden naar den accu.

De door u bedoelde toestelletjes bestaan niet. Een goede samenwerking tusschen de verschillende amateurs is de eenige oplossing.

U kunt eens probeeren de transformator-kernen onderling te verbinden en te aarden of aan de negatieve accupool te leggen. Dit is dikwijls een afdoend middel tegen het z.g.n. „gillen“.

U kunt beter de geheele accu door tusschenschakeling van een weerstand ontladen, dan slechts een der beide cellen te gebruiken. Van de voorgestelde verandering uwer antenne moet u niet al te groote resultaten verwachten.

De antenne-verbindingen behoeven niet beslist gesoldeerd te zijn. Bij in elkander draaiën der draden is het echter goed, de lasche te overbruggen met een apart stukje draad, dat verbonden is met beide in elkaar gedraaide draden.

Het is niet alleen de grootte van den hoorn, doch vooral ook de vorm, welke een rol speelt.

**Nijmegen.**

„Wireless“. — Wilt u er in het vervolg om denken, dat niet volledig

ondertekende brieven niet kunnen worden beantwoord. De tentoonstelling te Luik zal, zooals in het bericht in R. E. No. 24 vermeld is, worden gehouden tijdens de Jaarbeurs van 30 Sept. tot 11 Oct. a.s.

H. B. — Bij de beantwoording van uw vraag in ons vorig nummer werd vergeten als handleiding voor het certificaat van bekwaamheid als radiotelegrafist nog te vermelden: „Het leerboek voor aanstaande Radio-Telegrafisten en Stuurlieden“, deel I Voorschriften en deel II Techniek, door L. F. Steehouwer, uitg. fa. J. Noordingen, Gorinchem.

Voor gebruik n a s t de thans genoemde handleidingen is aan te bevelen „Vragen en Antwoorden over Radio-Telegrafie“. door G. Emmarik, uitg. fa. N. Veenstra, den Haag.

**Arnhem.**

E. A. F. — Wij vermoeden, dat in uw schema de serie-parallelschakelaar niet juist verbonden is. Het rooster van de hf. verst. lamp moet n.l. steeds aan de antenne zijde van de primaire spoel verbonden zijn. Een goed schema gaven wij in de vragenrubriek van ons vorig nummer.

**Waddinxveen.**

J. W. E. — Voor het laden met den electrolytischen gelijkrichter zult u tusschen het 220 Voltsnet en den gelijkrichter een transformator moeten schakelen met een sec. spanning van hoogstens 60 Volt. Hoe groot de in te schakelen weerstand moet zijn, zult u moeten probeeren. Het nikkel-line-draad moet in verband met de verhitting liefst niet al te dun zijn. De doorsnede der windingen speelt geen rol. Zelfontlading van de door u vervaardigde hoogsp. accu's kan b.v. optreden door aanwezigheid van koper. Heeft u de platen misschien met een koperen instrument bewerkt? Dat de nu positief gemaakte platen vroeger negatief waren, is geen bezwaar. De witte aanslag kan komen door te sterk verdund zuur.

**Vorden.**

J. F. d' A. — De cijfercode voor het weerbericht van PCH vindt u op bldz. 223 van het Draadloos Amateurstation (vijfde, herziene druk) waarin op pag. 225 ook de code voor het weerbericht van Bè is opgenomen.

**Rotterdam.**

L. F. S. — Dank voor uwe gegevens, waarvan wij in dit nummer gebruik maken.

**DRAADLOOZE CARICATUREN.****VOORTPLANTINGSSNELHEID**

J. v. S. — Een onzer lezers was zoo vriendelijk mede te deelen, dat H F is het station Hannover, dat door Rotterdam (R T) wordt opgeroepen voor telegramwisseling. Er wordt ongedempt gewerkt doch aangezien de plaatsspanning der zendlamp afkomstig is van een 500 perioden wisselstroommachine, waarvan de spanning tot ongeveer 3000 Volt wordt opgevoerd, is het station Rotterdam ook als gedempte zender hoorbaar in een toon 1000. Men hoort dan de plaatsspanningsfluctuaties.

**Amsterdam.**

T. B. Jr. — Probeert u eens een vaste condensator (ca. 1000 cm.) in de antenne, zoo dicht mogelijk bij het toestel, te schakelen.

P. v. d. W. Jr. — Met wisselstroom werkende telefonie-stations worden altijd minder goed ontvangen dan die, welke met gelijkstroom werken. Hiertegen is aan de ontvangzijde niets te doen.

L. J. v. L. — Laden van eenigszins grootere accu's met 0,2 Amp. is zeer tijdroovend. Voor kleinere accu's gaat het wel. Of het voordeelig is, hangt af van den levensduur der lamp.

Het door u waargenomen effect is toch inderdaad inductie.

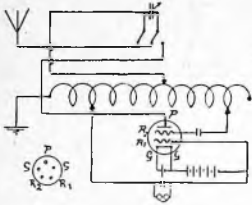
**Den Haag.**

W. E. — Een gelijkstroomdynamo van 8 à 10 V., 3 Amp. kan dienen tot het laden van een 4-Volts accu. De capaciteit van den te laden accu doet er niets toe. Wel zal het laden naar mate de capaciteit grooter is, langer duren. Voor het laden van een accu met slechts een kleine capaciteit zal het noodig zijn, een weerstand in serie met dynamo en accu te schakelen, opdat de lading niet met te groote stroomsterkte plaats vindt.

F. B. M. B. — Voor zoover wij uit uw schrijven kunnen opmaken, is de oorzaak der slechte ontvangst te zoeken in een onbetrouwbaar contact in de toevoerleidingen van den accu

naar de gloeidraad der lamp(en). Gebruikt u misschien een gloeidraadweerstand? Deze is n.l. dikwijls de schuldige.

H. J. V. — Wij geven hierbij het juiste schema voor een glijcontactspool met dubbelroosterlamp. Daarnaast is tevens de fitting voor de S S dubbelroosterlamp afgebeeld met vier gaten en 1 pen.



De fout zal wel niet aan den roostercondensator liggen.

E. G. — Het borrelende geluid bij ontvangst van sommige telefoniestations ontstaat doordat daar met wisselstroom inplaats van gelijkstroom wordt gewerkt.

Voor uw tweede vraag verwijzen wij naar het verslag van den extra-omroepavond in ons vorige nummer.

Vermoedelijk is uw voltmeter niet geheel in orde.

Van de door u geconstrueerde spoelhouders namen wij met belangstelling kennis en het is niet uitgesloten, dat wij uwe beschrijving eens zullen opnemen. De constructiewijze der hoogsp. batterij is niet nieuw en werd reeds vroeger in Radio-Nieuws gepubliceerd.

#### Hilversum.

Y. H. — De aard van het door u waargenomen verschijnsel is niet geheel bekend.

U kunt het eens probeeren met een vulling van 10 % amm. fosphaat.

#### Overschie.

A. — De minder goede ontvangst zal te zoeken zijn in een slecht con-

tact in den prim. variabelen condensator. Van de door u gevraagde draadmaten kunnen wij u opgeven: No. 22 S. W. G. =  $\pm 0,7$  m.m.; No. 30 S. W. G. =  $\pm 0,3$  m.m.; No. 30 D. S. C. (Double Silk Covered) =  $\pm 0,3$  m.m.; No. 42 D. S. C. =  $\pm 0,1$  m.m.

#### Warga.

G. L. v. d. M. — Wij zagen dat uw schema thans verbeterd is. Blijk van conservenbusjes kan, mits het niet al te dik is, wel dienst doen. De afmetingen van fig. 93 Draadl. Am. station zijn goed voor de door u ontworpen transformatoren. Ook het aantal voor de verschillende transformatoren aangegeven windingen lijkt ons wel goed.

#### Alphen a. d. Rijn.

C. v. J. — Na het doorwerken van uwe schema's A en B geven wij de voorkeur aan schema B. Nog veel liever zouden wij in uw plaats echter een aparte laagfr. versterker bouwen, welke dan zowel bij kristal- als bij lamp-ontvangst gebruikt kan worden.

Hoe meer schakelaars er aan een toestel zitten, hoe grooter de kans op onzekere werking is, waarom wij dan ook schema B boven A verkiezen.

#### Utrecht.

R. F. H. — U zult het beste doen met op het dak slechts een enkele mast (zoo hoog mogelijk) te plaatsen en dan een gewone meerdraads-antenne schuin tot achter in den tuin te spannen. Omtrent het resultaat van verticale spiralen kwamen geen verdere berichten in. Voor uw versterker kunt u gelijke transformatoren gebruiken. De blokcondensator d kan vervallen. U zult echter goed doen met wel roostercondensatoren (ca. 0,001 mf) met lekweerstand van 1 à 5 megohm te gebruiken. Regelbare roostersp. is dan niet noodig.

Met het aangeven der teekens +

en — van den accu heeft u zich in het schema vergist, verder is het in orde.

A. v. d. M. — Wellicht houdt het gillen op wanneer U de transformator-kernen onderling verbindt en aan aarde legt.

Het kraken wordt veroorzaakt door de luchtstoringen, welke met elke lamp laagfr. meer versterkt worden.

De telefoongids drukken wij zoo veel mogelijk af op het losse vel, opdat dit tijdelijk opgehangen kan worden en later weder opgeborgen.

#### Klundert.

J. H. v. d. N. v. B. — Indien u aangesloten is op het prov. electriciteitsnet, kunt u de accu beter laden door middel van een daarop aangesloten gelijkrichter. Is dit niet het geval, dan is de door u toegepaste manier de eenigste. Voor het laden van een 4 V. accu behoeft u echter niet de geheele 110 V. batterij te gebruiken, daar 8 Volt hiervoor reeds voldoende is. U behoeft dan minder weerstand in te schakelen. Een nadeel is dan echter weer, dat slechts enkele cellen van de groote batterij ontladen worden, waarom u dan daarvoor ook niet steeds dezelfde cellen zoudt moeten nemen.

Uw accu mag met  $\pm 1\frac{1}{2}$  Amp. stroomsterkte geladen worden.

#### Gorinchem.

J. v. B. — In uw schema is de werking van den schakelaar „oversterkt”, „versterkt” ons niet geheel duidelijk. U heeft zich waarschijnlijk vergist met de aanduiding der letters O V en V.

Krachtiger geluid dan van een toestel met 1 dect. en 2 lampen laagfr. moet u echter niet verwachten, in tegendeel.

*Enige vragen kwamen te laat in voor behandeling in dit nummer.*

## Société Française Radioélectrique

Den Haag -- Lange Poten 15a -- Tel. H. 787.

# Hoogfrequent- Transformatoren.

Voor golf lengten van resp. 200-500 M. en 900-2900 M.

### KLEINE ADVERTENTIES.

Te koop nieuwe Telef. 3 lampversterker met snoeren en R. E. 11 lampen; klein vliegtuigmodel, 1000 voudige versterking f 35.—. — Telef. 4 lampversterker, met an. batt.; regelbaar 2, 3 of 4 lampen, enorme versterking f 40.—.

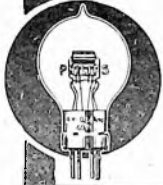
Brieven onder No. R.E. 92 bureau van dit blad.

#### Te koop aangeboden.

Dubbelhoofdtelefoons 2000 Ohm f 6.—; 3000 Ohm f 6.50; 4000 Ohm f 7.—; 6000 Ohm f 7.75; 8000 Ohm f 8.50; in eenvoudiger uitvoering 4000 Ohm f 5.—.

Brieven onder No. R.E. 93 bureau van dit blad.





*Keihard!*

Wanneer ge werkelijk genot wilt hebben van Uw toestel, bedenkt dan, dat Uw succes afhangt van Uwe lampen. Wij beschikken over een staf van een 100-tal Doctoren, Ingenieurs en Laboratorium-onderzoekers. Onze lampen voldoen dan ook aan de hoogste eischen en verzekeren prachtige resultaten.



*Philips*

**PHILIPS**

**RADIO.**

Gevraagd voor spoedige indiensttreding:

Een geroutineerd **VAKKUNDIG REIZIGER**

Een **VAKKUNDIG KANTOOR-BEDIENDE**

Een **TECHNIKER** voor binnen- en buitendienst.

Alleen schriftelijke aanbiedingen met opgave van referentiën worden ingewacht door

**Handelmij. R. S. STOKVIS & ZONEN,**  
Afd. Radio, Westzeedijk 594, Rotterdam.

**DR. GEORG. SEIBT.**

Fabriek van alle **RADIO-APPARATEN** in  
superieure kwaliteit.

Wij geven hierbij kennis aan onze geachte afnemers, dat wij de alleenvertegenwoordiging van bovengenoemde fabriek op ons genomen hebben en verzoeken beleefd alle aanvragen en bestellingen aan ons te willen inzenden.

**N. V. Technische Handel Mij.**  
**v.h. JAN MULDER.**

**STATIONSWEG 47-49 — ROTTERDAM.**

**Radio Technisch Bureau**  
**HERM. VERSEVELDT.**

**DEN HAAG. HUGO DE GROOTSTRAAT 98—100.**

Tel. M. 4969.

**RECLAME AANBIEDING.**

Primair ontvangerstestel, geheel gemonteerd op eboniet (zonder lamp en spoelen). Soliede afwerking . f 40.—

**VERDER UIT VOORRAAD LEVERBAAR:**

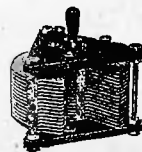
- Dubbele variometer, voor ontvangst der Engelsche telefontie . . . . . f 10.—
- Seibt enkel telefoon 4000 Ohm . . . . . f 6.50
- Siemens enkel telefoon 2000 Ohm . . . . . „ 4.50
- Siemens dubbel telefoon 3000 Ohm. . . . . f 12.—
- Seibt dubbel telefoon 4000 Ohm. . . . . „ 12.—
- Condensatoren voor fijnregeling (1—2 platen) met knop en schaal . . . . . „ 4.50

**Eerstdaags verschijnt onze nieuwe prijscourant met sterk concurrerende prijzen. Deze wordt op aanvraag gratis toegezonden.**

**GENERAL RADIO Co.**

Condensators zijn in ieder opzicht perfect, en laag in prijs.

**VRAAGT OFFERTE!**



**A. A. POSTHUMUS, BAARN.**

**TROMPLAAN 4a. — Telefoon 515.**

# SCHRACK ONTVANGLAMPEN

MET DUITSCHE OF FRANSCHE VOET  
UITERST SOLIEDE CONSTRUCTIE  
PRIJS f 6.-

HANDELAREN BELANGRIJKE KORTING.

NED. RADIO MIJ. SECO.

NASSAU OUWERKERKSTRAAT 3 DEN HAAG.



„GEHOORZAAL  
„CONCERTOFOON“  
462 SINGEL b/h Koningsplein.  
AMSTERDAM. - Tel. 35222.  
GEOPEND DAGELIJKS  
VAN 9-6 UUR.

Wij verkoopen  
de nieuwste en beste

**RADIO-ONTVANGTOESTELLEN en TOEBEHOOREN.**

Vraagt geïllustreerde Prijscourant.

VERTEGENWOORDIGERS:

'T GOOI  
GOOISCHE FOTOHANDEL  
KERKSTRAAT 106  
HILVERSUM  
TEL. 1116.

DORDRECHT  
GEBR. VAN DIJK  
112 NOORDENDIJK  
TEL. 923.

## Radio Electro Technisch Bureau VAN SANTEN EN SCHILLING Zwartjanstraat 69 — ROTTERDAM.

Wij brengen een geheel nieuw soort fijnregel condensator met micro meter instelling, plaatsruimte in het toestel slechts 2½ cm².

Zeer gemakkelijk in ieder bestaand toestel te plaatsen.  
Prijs compleet met knop f 3.—

2 lampstoestel compleet met lampen type R. E. II W en telefoon golfengte 300—3800 M., op bestelling in 4 weken leverbaar, werkt zonder honingraatpoelen. Prijs f 75.—

1, 2, 3, en 4 lamps toestellen eigen fabrikaat uit voorraad leverbaar.

Wij zijn ten alle tijden gaarne bereid U de noodige inlichtingen te geven, alsmede met schema's behulpzaam te zijn.

Onze veeljarige vakkennis is uw garantie.

# SMITH & HOOGHOUTD.

KEIZERSGRACHT 6

TEL. 34163.

AMSTERDAM.

Onze nieuwe catalogus is verschenen en wordt op aanvraag gaarne toegezonden. Tegelijkertijd berichten wij U de volgende prijsverlaging der

## BROWN-Artikelen.

- Loudspeaker type H 2 met gebogen hoorn . . . . . f 33.—
- Loudspeaker type S P met rechten hoorn . . . . . „ 65.—
- Loudspeaker type H 1 met gebogen hoorn. . . . . „ 70.—
- Telefoons type „F” 2×2000 Ohm „ 17.50
- Telefoons type „A” 2×2000 Ohm „ 39.—
- Brown-Microphone Relais . . . „ 75.—
- S.F.R. Ontvanglampen . . . . . „ 6.50

## Electro Technisch Werktuigkundig en Radio Bureau

**J. V. BERGMAN**

OOSTEINDE 122a, DELFT. — Tel. 662.  
LEVERT ALLES OP RADIO GEBIED.

Een van de vele tevredenheidsbetuigingen betreffende the Hart en Hegeman Radio materiaal.

*Tilburg.*

*Mijnheer!*

Zoo juist Uw pakket ontvangen en m'n dank voor de spoedige afzending, alles is in orde, had nog graag 2 roostercondensators met lek: Nutmeg W 235: en 1 voor Telefoon W 233, dit stuurt U zeker wel gauw.

Verder m'n compliment over de Nutmeg-onderdelen, ze zijn schitterend.

Inmiddels Hoogachtend,  
w.g. L. E.

**VRAAGT PRIJSCOURANT.**